

РЕЦЕНЗИЯ

във връзка с открита процедура по публична защита на дисертационен труд на тема **Възможности за усъвършенстване на пенсионноосигурителната защита на учителите в България**, разработен от докторант **Мартин Емилов Маринов, D01021398**, за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ по Докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (социално дело)“

Рецензент: доц. д-р **Пламен Петков Йорданов** - хабилитиран по научната специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Социално осигуряване)“, Свидетелство № 26420 от 19.07.2010 г. на ВАК, определен на първо заседание на Научно жури в състав, утвърден със Заповед № 186 от 01.03.2018 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е в обем 180 стр. основен текст, сравнително равномерно разпределен в увод (стр. 4-8), три глави (съответно, стр. 9-66, стр. 67-126 и стр. 127 – 167), заключение (стр. 168-171), декларация за оригиналност и достоверност (стр. 172), списък с използвана литература и източници на информация (108 източника, стр. 173 - 177) и приложения (2 бр., стр. 179 - 180). В подкрепа на изложението са разработени и представени в основния текст 90 фигури.

II. Съдържателни характеристики на представения дисертационен труд

Като **обект** на своето изследване докторантът посочва проявлението на пенсионното осигуряване като елемент на социалноосигурителните системи и фундамент на социалната сигурност в съвременното общество в контекста на

икономическата активност и заетостта. **Предмет** на изследване е пенсионноосигурителната защита на учителите в България и съпътстващите нейното функциониране организационно-икономически проблеми на трансформирането на натрупани осигурителни права в осигурителни плащания, адекватни не само на персоналният осигурителен принос, но и на ролята и значимостта на учителската професия за социално-икономическото развитие и просперитет на българското общество. Усилията на докторанта са насочени към аргументирано отстояване на тезата, че традиционният подход, прилаган в пенсионното осигуряване при организацията на пенсионноосигурителната защита на учителите в България, особено в условията на пазарно недооценяване на учителския труд, трансформира продължителността на упражняваната трудова дейност и получаваните трудови доходи в пенсии в размер, отчасти съобразен с участието в Учителския пенсионен фонд и несъответстващ на ролята, приноса и значимостта на учителската професия в процеса на формиране на трудовия потенциал, човешкия капитал и цялостното икономическо развитие и просперитет на обществото. **Цел** на изследването е да бъдат аргументирани и изведени предложения за развитие и усъвършенстване на пенсионноосигурителната защита на учителите в България, превръщащи специалния режим на осигуряване на учителите в модерна професионална пенсионна схема и позволяващи проявлението на пенсионното осигуряване като социално-икономически коректив, предоставяйки пенсии в размер, съобразен с приноса и значимостта на учителската професия за формирането на човешкия капитал и социално-икономическо развитие и просперитет в българското общество. Формулирани са девет изследователски задачи:

1. Изследване взаимовръзката икономическа активност – човешки капитал – личен и обществен просперитет;
2. Проучване възможностите на пенсионното осигуряване за запазване и поддържане на формиран желан стандарт на живот след пенсиониране;

3. Очертаване ролята на икономическата активност и заплащането на труда като детерминанти на пенсионноосигурителната защита на учителите;

4. Проучване генезиса на пенсионното осигуряване като среда за осъществяване на пенсионноосигурителната защита на учителите в България;

5. Изучаване спецификата на многоколонния осигурителен модел като организационно-икономическа рамка на пенсионноосигурителната защита на учителите в България;

6. Изследване развитието на пенсионното осигуряване на учителите в България;

7. Изучаване на социално-икономическите характеристики и принос на труда на учителите в България;

8. Оценяване на състоянието на пенсионноосигурителната защита на учителите в България;

9. Очертаване на възможностите за развитие на пенсионното осигуряване на учителите в България.

Изложението е балансирано, подходящо структурирано и логически обвързано с аргументирането на изследователската теза и изпълнение на поставените цел и задачи на изследването.

В първа глава на дисертационния труд последователно са представени и коментирани зависимостите между човешкия капитал, икономическата активност, постигането на просперитет и социално-икономическото развитие на обществото, проявлението на пенсионното осигуряване като механизъм за постигане на сигурност през икономически неактивния период от живота на лицата и подходите за организация на пенсионноосигурителната защита на учителите. Специално внимание е отделено на аргументиране необходимостта и очертаване възможностите за проявление на пенсионното осигуряване като социално-икономически коректив, особено в случаи на пазарно недооценяване на труда на определени категории лица със значим принос за формиране, поддържане и развитие на човешкия капитал на нацията. Във втора глава са представени организационно-икономическите

измерения на пенсионното осигуряване на учителите в пенсионноосигурителната система на България, като последователно са разгледани еволюционните изменения на пенсионното осигуряване до 1999 г., съвременният многоколонен пенсионноосигурителен модел, развитието на специалния режим на осигуряване на учителите и неговата относителна финансово-организационна обособеност. В трета глава са изложени вижданията на докторанта относно възможностите за усъвършенстване на пенсионноосигурителната защита на учителите в България, като последователно са представени характеристика и оценка на труда на учителите в България, характеристика и оценка на пенсионноосигурителната защита на учителите в България и аргументирани предложения за развитие на пенсионното осигуряване на учителите в България.

Заклучението обобщава постигнатите резултати. Авторефератът коректно отразява изложението в представения дисертационен труд.

III. Оценка на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е посветен на сложната и актуална проблематика на пенсионното осигуряване на учителите в рамките на пенсионноосигурителната система на България. Обектът, предметът и изследователската теза на дисертационния труд са коректно формулирани, логично обвързани и подходящо прецизирани чрез поставените изследователски цел и задачи, чието изпълнение е постигнато в хода на изложението. Демонстрирани са добро познаване на теоретико-методологическия апарат и способности за систематизиране, обобщаване и авторова интерпретация на популярни научни изследвания и информация с емпиричен характер. Стилът е едновременно научен и разбираем. Изследването е коректно проведено, в духа на академичната и научната етика и не провокира съмнения относно автентичността на изложението. Вижданията на автора по дискутираната проблематика са представени на

научни и научнопрактически конференции (2 доклада) и чрез публикации в специализирани издания (3 статии).

IV. Научни и научно-приложни приноси

Част от достойнствата на представения дисертационен труд обогатяват научното познание и с успех могат да бъдат използвани за развитието и усъвършенстването на пенсионноосигурителната система на България. Считаю, че представените в Справка към Автореферата приноси са коректно отражение и синтезиран израз на постигнатите изследователски резултати и могат да бъдат групирани, както следва:

Изследователски резултати, които обогатяват научното познание (научни приноси) – формулирани като приноси №№ 1 и 2, съответно:

- Очертаването на ролята на учителската професия в процеса на формиране на човешкия капитал на нацията и приноса на учителския труд за постигане на социално-икономическо развитие и просперитет в обществото;
- Изследването на принципните особености на пенсионноосигурителната защита на учителите и възможностите за проявление на пенсионното осигуряване като социално-икономически коректив в случаи на пазарно недооценяване на учителския труд.

Изследователски резултати с капацитет за развитие и усъвършенстване на социалнозащитната практика (научноприложни приноси) – формулирани като приноси №№ 3, 4 и 5:

- Проучването на организационната специфика и финансова обособеност на пенсионното осигуряване на учителите като елемент от българската пенсионноосигурителна система;
- Оценяването на значимостта на учителската професия и приноса на учителския труд за социално-икономическото развитие и просперитет в българското общество;
- Диагностицирането на пенсионноосигурителната защита на учителите в България и формулираните аргументирани предложения,

обвързващи размера на учителските пенсии за осигурителен стаж и възраст с приноса на труда на учителите за постигане на социално-икономическо развитие и просперитет в българското общество и поставящи размера на плащанията от Учителския пенсионен фонд в зависимост от персоналния осигурителен принос.

V. Критични бележки

Независимо от постигнатите изследователски резултати, представеният дисертационен труд (както и всяко изследване с подобен характер) не е лишен от определени слабости – част от изложението във втора глава би могло да бъде по-тясно обвързано с проблемите на организационно-икономическите и интеграционните измерения на пенсионното осигуряване на учителите в пенсионноосигурителната система на България.

VI. Заключение и становище

Работата на докторанта заслужава цялостна положителна оценка. Представено е задълбочено, логично построено, коректно проведено и завършено научно изследване, в пълно съответствие с формалните и съдържателните изисквания на нормативната уредба. Поставената изследователска теза е аргументирана, целта и задачите са постигнати. Посоченото ми дава основание да изразя положително становище и да предложа присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Мартин Емилов Маринов.

Свищов, 15.03.2018 г.

Рецензент:

(доц. д-р Пл. Йорданов)